

Förord

De felaktiga utbetalningarna från trygghetssystemen måste stoppas! Rätt person skall ha rätt ersättning vid rätt tillfälle. Det är utgångspunkterna för det arbete *Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen* bedriver. Hur skall det ske? Delegationen skall enligt direktiven:

utgöra ett samverkansorgan för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från de offentliga försäkrings- och bidragssystemen. Delegationen skall lämna förslag till enhetliga metoder för att på en övergripande nivå mäta omfattningen av oegentligheter över tid samt lämpliga mål och resultatindikatorer för arbetet med att minska sådana företeelser. Delegationen skall vidare främja samverkan mellan berörda aktörer för att förhindra olika former av oegentligheter, liksom verka för att regler som inbjuder eller kan ge upphov till sådana företeelser ändras.

Delegationen skall löpande redovisa sin verksamhet och lämna en slutlig redovisning senast den 1 juli 2008.

Som ett steg i detta arbete presenterar delegationen i sin första rapport, *Från risk till mål och resultat*, gemensamma definitioner och lämnar ett förslag till en myndighetsgemensam modell för analys av risker i ärendehantering. Myndigheterna står bakom rapporten, som är tänkt att användas som ett underlag i det fortsatta arbetet med att minska felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Mer om delegationens uppdrag och arbete finns att läsa på delegationens hemsida, www.rattochriktigt.se

Vid myndigheterna finns en stor erfarenhet och kunskaper om hanteringen av trygghetssystemen. Dessa söker vi fånga upp på olika sätt, bl.a. genom delegationens sammansättning, där olika myndighet och organisationer med utbetalningsansvar och utredningsansvar är representerade. Vilka delegationens ledamöter och experter är framgår på delegationens hemsida.

Förslag och funderingar välkomnas i det fortsatta arbetet. Delegationens sekretariat kan nås genom e-post eller telefon.

Björn Blomqvist, Ordförande

Kristina Padrón, Huvudsekreterare

Telefon 08-405 31 61

E-post kristina.padrón@finance.ministry.se

Christina Kvarnström, Sekreterare

Telefon 08-405 28 25

E-post christina.kvarnstrom@finance.ministry.se

Lena Olofsson, Informatör

Telefon 08-405 10 93

E-post lena.olofsson@finance.ministry.se

Marit Dozzi, Assistent

Telefon 08-405 17 02

E-post marit.dozzi@finance.ministry.se

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Bakgrund	6
2. Delegationens arbete	7
2.1 Direktiv och uppdrag	7
2.2 Angränsande utredningar	10
2.3 Representation och arbetsformer	12
2.4 Avrapportering.....	14
3. Vad är felaktiga utbetalningar och hur uppstår de?	15
3.1 Vilka trygghetssystem bör ingå?	16
3.2 Avgränsning och definitioner.....	18
3.2.1 Hur ser myndigheterna på risker för felaktiga utbetalningar?	20
3.2.2 Definition av begreppet felaktiga utbetalningar.....	22
3.3 Risker i myndigheternas ärendehantering	27
3.4 Från risk till mål och resultat	29
4. Slutsatser och fortsatt arbete	34
4.1 Från myndighetsperspektiv till nationellt perspektiv	34
4.2 Slutsatser och fortsatt arbete.....	35
Bilaga 1 Regeringens strategi för säkrad legitimitet i trygghetssystemen	37
Bilaga 2 Identifierade risker ärendeprocessens olika delar – exempel från myndigheter	40

Sammanfattning

Den 12 maj 2005 beslutade regeringen, som ett led i en samlad strategi för att säkra legitimiteten i de offentliga trygghetssystemen, att tillkalla en delegation (Fi 2005:03) med uppdrag att utgöra ett samverkansorgan för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från de offentliga trygghetssystemen. Delegationen består av representanter från 18 myndigheter och organisationer samt 7 experter från Regeringskansliet.

Föreliggande rapport, *Från risk till mål och resultat*, syftar till att utgöra ett underlag i myndigheternas fortsatta utvecklingsarbete.

Rapporten innehåller;

- Förslag till definitioner och avgränsningar av felaktiga utbetalningar. Begreppet fusk bör undvikas, eftersom det är otydligt och förringar det faktum att det kan röra sig om brottsliga handlingar. Definitionen av en felaktig utbetalning bör inte vara kopplad till straffskalan eller en specifik sanktion. Felaktiga utbetalningar kan bero på *medvetet eller omedvetet fel* hos både den *enskilde* och den utbetalande *myndigheten*. Felaktiga utbetalningar kan utgöras av misstänkt brott eller regelbrott, oavsiktligt fel eller utbetalningsfel.
- Förslag till en myndighetsgemensam modell för analys av risker i ärendehantering. Med utgångspunkt i de risker som myndigheterna identifierat i sin verksamhet har en gemensam modell för riskidentifiering formulerats. De olika riskmomenten i ett ärendes hantering är;

- ärendets initiering, där bl.a. prövning av underlag från enskild sker
 - handläggning, där uppgifter kontrolleras och kompletteras
 - beslut, där beslut utifrån gällande regler och tillämpning fattas
 - uppföljning och kontroll, där kontroll av efterlevnad av gällande regler görs
- Underlag för utformning av övergripande mål och resultatindikatorer i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar. Dessa mål och resultatindikatorer har sin utgångspunkt i de risker som myndigheterna själva identifierat och där särskilda insatser behövs för att säkra att underlag, handläggning, beslut och uppföljning/kontroll blir korrekta. I underlagen till mål och resultatindikatorer har myndigheternas förutsättningar i form av gällande regler samt stödsystem beaktats.
 - Förslag till insatser för att mäta omfattningen av felaktiga utbetalningar och utforma enhetliga mätmetoder. Delegationen har inlett en inventering av möjligheterna att med alternativa metoder mäta omfattningen av felaktiga utbetalningar.

Delegationen ska senast den 1 juli 2008 lämna en slutlig redovisning av sin verksamhet, inklusive hur en framtida samverkan inom området bör bedrivas.

1. Bakgrund

För att klara välfärdens framtida finansiering och säkra legitimiteten i de offentliga trygghetssystemen har regeringen vidtagit en mängd åtgärder. Om utbetalningarna från trygghetssystemen sker på ett felaktigt sätt, uppstår inte bara en risk för att stora ekonomiska värden går förlorade, utan också att legitimiteten i systemen skadas och att förutsättningarna för den framtida välfärden försämras.

Idag finns ingen samlad kunskap om omfattningen av felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Däremot förekommer spekulationer. Om allmänheten tror att missbruket av den allmänna försäkringen är omfattande, skapas mytbildningar. Om dessa varken kan bevisas eller motbevisas finns en risk att legitimiteten går förlorad, vilket i sig kan leda till ökad risk för brott och felaktigt utnyttjande.

De statliga utgifterna utgörs till närmare 75 procent (ca 700 miljarder kronor) av olika former av ersättningar och bidrag. Avsevärda belopp kan således gå förlorade redan vid felaktigheter av relativt ringa omfattning. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma till följd av medvetet brott mot regelsystemen, oaktsamhet eller felaktig tolkning av regelsystem samt brister i myndigheternas ärendehantering.

Regeringen har intensifierat arbetet mot olika former av felaktig hantering av offentliga medel¹. Tidigare insatser har främst varit inriktade på att värna det allmännas inkomster och det finns ingen anledning att hantera utgifterna annor-

¹ I bilaga 1 görs en kortfattad redovisning av de åtgärder som vidtagits inom ramen för regeringens samlade strategi "Mer välfärd för varje skattekrona".

lunda i detta avseende. Därför vidtas ett antal åtgärder för att på olika sätt förstärka arbetet mot felaktigheter på utgiftssidan.

2. Delegationens arbete

Som ett led i detta arbete beslutade regeringen den 12 maj 2005 att tillkalla en delegation (Fi 2005:03) med uppdrag att utgöra ett samverkansorgan för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från de offentliga försäkrings- och bidragssystemen.

2.1 Direktiv och uppdrag

I direktiven (dir Fi 2005:52) anges att delegationens uppdrag är att;

1. Fungera som ett samverkansorgan och främja samverkan mellan berörda aktörer och myndigheter
2. Lämna förslag till enhetliga mätmetoder – för att på en övergripande nivå mäta omfattning av felaktiga utbetalningar över tiden
3. Föreslå lämpliga mål och resultatindikatorer för att arbetet med att minska omfattningen av felaktiga utbetalningar skall säkerställas
4. Verka för att regler, som idag inbjuder till eller kan ge upphov till felaktiga utbetalningar, förändras

Delegationen skall inte ha något eget operativt ansvar för regelgivning, regeltillämpning, kontroller, sanktioner eller liknande. Detta ansvar kvarstår oförändrat hos berörda

myndigheter. De myndigheter och organisationer som ingår i delegationen är *Arbetsmarknadsstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Centrala studiestödsnämnden, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Försäkringskassan, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Länsstyrelserna, Integrationsverket, Migrationsverket, Rikspolisstyrelsen, Regeringskansliet, Skatteverket* och *Åklagarmyndigheten*. Därutöver ingår även *Statskontoret, Socialstyrelsen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation* samt *Kommun och Landstingsförbundet*. Även andra instanser kan komma att knytas till delegationen, t.ex. företrädare för *arbetsmarknadens parter*.

Delegationens huvuduppgift är att fungera som ett forum för samverkan, informations- och erfarenhetsutbyte. Inom ramen för detta skall delegationen enligt direktiven förebygga och förhindra olika former av oegentligheter som kan förekomma inom och i samverkan mellan systemen genom att;

- lämna förslag till möjliga metoder för att på en övergripande nivå mäta omfattningen av oegentligheter och felaktigheter över tid samt förslag till lämpliga mål och resultatindikatorer för arbetet med att minska sådana företeelser,
- beskriva omfattningen av och orsakerna till de oegentligheter som förekommer,
- i samverkan med berörda myndigheter lämna förslag till hur ärendehantering, utbetalningssystem, myndighetsinterna kontrollsystem och informationen till enskilda kan utvecklas så att riskerna för felaktigheter minimeras,

- i samverkan med berörda myndigheter underlätta implementeringen av nya informationsutbyten för att minska förekomsten av oegentligheter,
- följa upp och redovisa hur berörda myndigheter utvecklar sina insatser inom området,
- lämna förslag till förändringar i regelverk och förhållanden avseende trygghetssystemen som kan minska förekomsten av oegentligheter och felaktigheter, samt
- lämna synpunkter på förslag till nya bestämmelser för trygghetssystemen i syfte att minska förekomsten av oegentligheter och felaktigheter.

Delegationen får vid behov även vidta andra åtgärder, t.ex. att:

- sammanställa nationella och internationella kunskaper och goda erfarenheter om hur oegentligheter och felaktigheter kan förebyggas och bekämpas,
- sammanställa en sektorsövergripande beskrivning av effektiva arbetsmetoder för att minska förekomsten av oegentligheter och felaktigheter som kan användas av utbetalande myndigheter, och
- samordna eventuella gemensamma informationsinsatser för opinionsbildning mot oegentligheter inom trygghetssystemen.

Delegationen skall löpande och vid behov, dock minst en gång per år, redovisa en sammanställning av verksamheten inklusive förslag till Finansdepartementet. Redovisningen skall koordineras med övriga relevanta processer såsom budgetprocessen. En första redovisning skall lämnas senast

den 15 november 2005. Där skall möjligheterna att införa enhetliga mätmetoder samt lämpliga mål och resultatindikatorer för felaktiga utbetalningar tillmätas särskild betydelse. Delegationen skall senast den 1 juli 2008 lämna en slutlig redovisning av sin verksamhet, inklusive hur en framtida samverkan inom området bör bedrivas.

2.2 Angränsande utredningar

Utöver beslutet om att tillsätta delegationen (Fi 2005:03) har regeringen fattat beslut om ytterligare ett antal åtgärder i syfte att minska omfattningen av och risken för felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen.

Utökat informationsutbyte. År 2002 skapades möjligheter för ett informationsutbyte mellan Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna och Centrala studiestödsnämnden. Statskontoret har fått i uppdrag att utvärdera det existerande informationsutbytet och lämna förslag till förbättringar. Uppdraget skall redovisas den 15 juni 2006.

En särskild utredare (Fi 2005:08, dir 2005:91) har tillsatts för att pröva *möjligheten att utöka det elektroniska informationsutbytet* till att omfatta fler aktörer. I uppdraget, som skall redovisas senast den 31 oktober 2006, ingår att se över;

- Om kommunernas socialtjänst bör få elektronisk tillgång till uppgifter från främst Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna för att kunna kontrollera att inlämnade uppgifter är riktiga.

- Om Försäkringskassan bör få elektronisk tillgång till uppgifter hos Migrationsverket vid registrering av en inflyttad utomnordisk person och då ansökan om bidrag behandlas.
- Om det är lämpligt att Skatteverket i ökad utsträckning lämnar ut uppgifter till andra myndigheter och vilka uppgifter som i sådant fall skulle kunna komma i fråga eller om myndigheternas behov kan tillfredsställas på annat sätt.
- Om och under vilka förutsättningar myndigheter bör ha möjlighet eller vara skyldiga att på eget initiativ underrätta andra myndigheter vid misstanke om felaktigheter i underlag mm.

En särskild utredare (Fi 2005:04, dir Fi 2005:51) har tillsatts för att *överväga särskilda brottsbestämmelser för felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen*. I uppdraget, som skall redovisas senast den 28 april 2006, ingår att se över;

- Behovet av att utvidga det straffbara området genom en kriminalisering av grov aktsamhet och utreda behovet av en mer modern och ändamålsenlig straffrättslig reglering i fråga om olika oegentligheter vid utbetalningar från trygghetssystemen.
- Lämpligheten av att, vid sidan av brottsbalkens bestämmelser om bedrägeri, införa särskilda straffbestämmelser på området. Utredaren skall särskilt utreda behovet och lämpligheten av en utvidgning av det straffbara området genom en kriminalisering av grovt oaktsamma beteenden.

- Behovet och lämpligheten av att tydliggöra det straffrättsliga ansvaret vid underlåtenhet att lämna uppgifter.
- Om det finns skäl att införa en anmälningsskyldighet för berörda myndigheter och organ vid misstanke om att någon skaffat sig bidrag eller ersättningar genom brott.

Bestämmelserna för återkrav ses över. En arbetsgrupp i Regeringskansliet ser över reglerna om återbetalningsskyldighet då ersättning utbetalats på felaktiga grunder. Arbetet skall vara avslutat senast den 30 juni 2006.

Åtgärder inom den ekonomiska styrningen. En översyn av relevanta styrdokument har initierats i syfte att stärka myndigheternas incitament att förebygga och upptäcka ”fusk” och felaktigheter. Det mest kostnadseffektiva är i många fall att genomföra nödvändiga kontroller redan innan beslut fattas om utbetalning. Även den fortlöpande kontrollen bör stärkas, t.ex. på arbetsplatser där svartarbete misstänks förekomma. Det är bl.a. viktigt att arbetsförmedlingen säkerställer att de arbetslösa verkligen står till arbetsmarknadens förfogande och att insatserna anpassas för att stödja detta.

2.3 Representation och arbetsformer

Delegationen består av representanter från 18 myndigheter och organisationer², samt 7 experter från olika delar av Regeringskansliet. Delegationen har således en bred representation som berör stora delar av den centrala förvalt-

² Se s.8 för redovisning av representerade myndigheter och organisationer

ningen. En av delegationens huvuduppgifter är att fungera som forum för samverkan, information och erfarenhetsutbyte.

Eftersom ansvaret för arbetet med trygghetssystemen är fördelat på flera olika aktörer, kommer delegationen att fylla en viktig funktion i dessa avseenden.

Vid delegationens första sammanträde fastställdes att utgångspunkterna för ett framgångsrikt delegationsarbete är att;

- alla delegationsmedlemmar skall ha **mandat** från de myndigheter de representerar att ta ställning till saksfrågor samt delta i beredning och beslut
- allt som förs fram i delegationsarbetet skall **förankras** väl i de organisationer som representeras
- avgörande för ett framgångsrikt arbete är att alla myndigheter och organisationer bidrar med **underlag** och material

Arbetsformer

Delegationen omfattar ett stort antal personer. Detta innebär att det finns en mycket bred kompetens samlad. Regelrätta möten med samtliga delegater och experter (25 personer exkl. sekretariatet) sker som regel vid två tillfällen inför varje underlag som tas fram – ett avstämningsmöte där ett underlag presenteras och diskuteras samt ett avslutande ”beslutsmöte” inför vilket en förankring skett. Enligt plan kommer delegationen att ta fram minst två underlag per år,

vilket innebär minst fyra möten per år med hela delegationen.

Utöver sammanträden med hela delegationen kommer arbete att ske i mindre grupper med uppdrag att arbeta med specifika frågeställningar. En mindre arbetsgrupp tillsattes redan efter första delegationssammanträdet för att arbeta med riskanalys. Resultatet av arbetet presenterades vid andra delegationssammanträdet och utgör grunden till de förslag som redovisas i avsnitt 3 i denna rapport.

Sekretariatet kommer fortlöpande att ha en nära samverkan med de myndigheter som ingår i delegationen, men också med andra aktörer av betydelse. Pågående projekt hos myndigheter och organisationer av intresse för delegationen kommer också att följas nära.

2.4 Avrapportering

Delegationen kommer löpande att redovisa sitt arbete. Vid behov kommer särskilda redovisningar och sammanställningar av delegationens verksamhet och förslag att lämnas. Redovisning lämnas till Finansdepartementet, och kommer att vara koordinerat med budgetprocessens olika delar och göras minst en gång per år. En slutlig redovisning av delegationens verksamhet kommer att lämnas senast den 1 juli 2008. Slutredovisningen kommer att inkludera förslag till former för framtida samverkan. En viktig ledstjärna för delegationens arbete är att säkerställa att utbetalningar från trygghetssystemen går till rätt person, med rätt belopp och vid rätt tillfälle.

3. Vad är felaktiga utbetalningar och hur uppstår de?

Arbetet med att ta fram enhetliga mätmetoder och identifiera möjliga mål och resultatindikatorer måste bygga på en myndighetsövergripande syn. Detta förutsätter en samsyn beträffande definitioner av och orsaker till felaktiga utbetalningar och att frågan om avgränsningar aktualiseras. Även denna fråga bör behandlas med en myndighetsgemensam uppfattning. Arbetet måste även beakta frågor som rörande hur riskområden kan och bör identifieras.

Med utgångspunkt i ett myndighetsövergripande synsätt skapas förutsättningar för gemensamma mål och resultatindikatorer avseende felaktiga utbetalningar. Dessutom förbättras förutsättningarna för samarbete mellan myndigheterna.

I syfte att åstadkomma en bas för detta har delegationen med utgångspunkt i några av myndigheternas verksamhet identifierat vissa av de **risker som finns eller kan finnas i olika delar av handläggningsprocessen**. Identifierade risker kopplas därefter till mätbara mål om hur underlagen kan förbättras, vilka uppgifter den enskilde skall lämna och hur de kan kontrolleras. Till målen kan sedan myndighets-specifika indikatorer knytas.

De myndigheter som deltagit i det inledande arbetet med att finna lämpliga avgränsningar och definitioner är Skatteverket (SKV), Centrala Studiemedelsnämnden (CSN), Försäkringskassan (Fk), Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Inspektionen

för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Arbetet med att ta fram en myndighetsgemensam plattform måste ske etappvis. Innan risker kan identifieras och mål formuleras måste definitioner och avgränsningar göras. Utgångspunkten utgörs av det uppdrag som delegationen har, dvs. att formulera vissa grundläggande frågeställningar för det fortsatta arbetet. I det följande har därför fyra frågeställningar definierats;

1. Vilka trygghetssystem bör ingå?
2. Hur bör avgränsning och definition av felaktiga utbetalningar göras?
3. Hur ser de olika myndigheterna på risker för oriktiga utbetalningar?
4. Hur kan risker och brister klassificeras på ett sätt som möjliggör enhetliga mätmetoder beträffande felaktiga utbetalningar?

3.1 Vilka trygghetssystem bör ingå?

De förmåner och förmånssystem som bedömts så centrala att de skall ingå i ett myndighetsövergripande arbete är samtliga ersättningar från socialförsäkringen, arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program, lönebidrag som betalas till arbetsgivare, studiestöd, bistånd till personer som är registrerade i Migrationsverkets mottagandesystem samt ekonomiskt bistånd

(socialbidrag) och introduktionsersättning som betalas av kommunerna. Därutöver inkluderas anställningsstöd som utbetalas i form av skattekreditering (d.v.s. nettoredovisas på statsbudgetens inkomstsida).

Inkomstskatterna har också en viktig roll ur ett kontrollperspektiv genom att ersättningar felaktigt kan utbetalas parallellt med löneinkomster (såväl vita som svarta). Ur ett statsfinansiellt perspektiv är inkomstskatten viktig att beakta – svarta löneinkomster i kombination med oriktigt nyttjande av de offentliga trygghetssystemen gör att den offentliga sektorn förlorar dubbelt.

Skatteverkets ansvar för folkbokföringen har också en central betydelse för utbetalningar från trygghetssystemen. Skatteverket kan sägas ansvara för en ”basregistrering” av befolkningen genom sitt ansvar för folkbokföringen. Att en person är folkbokförd är en förutsättning för att en utbetalning ur trygghetssystemen skall kunna göras (socialbidrag kan dock utbetalas till personer som inte är folkbokförda). Är folkbokföringen fel blir också risken för felaktiga utbetalningar stor. Grundläggande information från skattesystemet samt skatteverkets arbetsformer har stor betydelse för delegationens arbete och bör därför ingå i ett myndighetsövergripande perspektiv.

Typ av förmån	Underlag/Beslut/Kontroll
Arbetslöshetsförsäkring	AMV/AK/IAF
Aktivitetsstöd	AMV/AK/Försäkringskassan
Lönebidrag, anställningsstöd	AMV
Socialförsäkring	Försäkringskassan
Studiestöd, rekryteringsbidrag	CSN Kommuner/SKL
Ekonomiskt bistånd enligt SoL	
Bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande	Migrationsverket

3.2 Avgränsning och definitioner

Delegationen kan konstatera att den existerande begreppsfloran är omfattande och otydlig när det gäller felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Några gemensamma begrepp existerar inte över myndighetsgränser och begreppet ”fusk” används flitigt, men avser ofta olika företeelser. Detta är en nackdel för en myndighetsövergripande syn och försvårar både möjligheterna att bedöma omfattningen av och orsakerna till felaktiga utbetalningar, men försvårar också en effektiv myndighetssamverkan för att minska felaktiga utbetalningar.

En undersökning hos Försäkringskassan³ visar exempelvis att ca 40-50 procent av medborgarna tror att ”fusk” med olika bidrag och ersättningar är vanligt förekommande. Samtidigt visar andra undersökningar av Försäkringskassan

³ Undersökningen genomfördes av Statistiska Centralbyrån (SCB) på uppdrag av Västra Götalands läns allmänna försäkringskassa och Riksförsäkringsverket under våren 2003.

inte på motsvarande nivåer beträffande felaktiga utbetalningar. Försäkringskassan har emellertid valt att definiera "fusk" som "medvetet försök att kringgå gällande regler för egen vinning". En möjlig förklaring till skillnader mellan allmänhetens uppfattning och påvisad omfattning beträffande "fusk" kan vara avsaknaden av definitioner. Det är möjligt att även attityder och beteenden är något som inkluderas i allmänhetens definition av "fusk". Det kan finnas en diskrepans mellan allmänhetens syn på felaktigt nyttjande av trygghetssystemen och vad som kan mätas med gängse metoder.

Ytterligare en iakttagelse är att de åtgärder som hittills vidtagits mot felaktiga utbetalningar har huvudsakligen fokuserat på rena brott eller andra angrepp på trygghetssystemen. Brott mot systemen måste självklart bekämpas, men delegationen har funnit att frågan om definitioner måste ses i ett vidare perspektiv för att arbetet med att ta fram effektiva åtgärder mot felaktiga utbetalningar skall kunna få bästa effekt. Detta är, tillsammans med frågan om att finna former för myndighetsgemensamma åtgärder, betydelsefulla faktorer i arbetet med att utveckla mål och resultatindikatorer.

En förutsättning för ett effektivt arbete med att hindra felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen är att definitioner och begrepp preciseras och får en mer adekvat utformning. Möjligheterna att införa enhetliga mätmetoder samt mål och resultatindikatorer när det gäller felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen förutsätter att det finns myndighetsgemensamma definitioner och begrepp.

3.2.1 Hur ser myndigheterna på risker för felaktiga utbetalningar?

Med utgångspunkt från de resonemang som beskrivits ovan har de berörda myndigheterna gått igenom vilka omständigheter och frågeställningar som har särskild relevans för att beskriva riskerna för fel vid handläggningen av ett ärende. En sådan beskrivning blir självfallet schematisk och utgår från grundläggande moment som förekommer i alla myndigheters arbete. Vid en genomgång av myndigheternas arbete med oriktiga utbetalningar utkristalliseras fyra frågeställningar;

1. **Brister i underlag.** Avser brister i underlag i samband med ansökan (medvetet eller omedvetet), brister i kontroll och komplettering av underlagen under handläggningsfasen samt löpande kontroll av pågående ärenden.
2. **Brister i beslut.** Avser brister i organisationen och innebär att felaktiga belopp betalats ut trots att underlagen för besluten varit korrekta.
3. **Systemangrepp från ersättningstagare.** Avser upptäckter av felaktiga utbetalningar som kan hänföras till att enskilda lämnat oriktiga underlag i syfte att tillskansa sig felaktiga förmåner.
4. **Systemangrepp från medarbetare.** Avser upptäckter av felaktig hantering av personalen, d.v.s. tjänstemän

som för egen vinning kringgår regler. Benämns vanligtvis *oegentligheter*⁴.

En slutsats från myndighetsgenomgången är att brister i underlag, beslut och löpande kontroll innebär risker för felaktiga utbetalningar. Dessa faktorer kan sedan i sin tur innebära ”systemangrepp” både från enskilda och från handläggande personal. De två första faktorerna innebär således risker i olika led av myndigheternas hantering av stöden, medan de två senare faktorerna kan ses som resultat av 1 och 2.

Som nämnts ovan finns det ett behov av att finna myndighetsgemensamma begrepp. Behovet av en enhetlig begreppsapparat för oriktiga utbetalningar från trygghetsystemen är stort, inte bara därför att det utgör basen för ett effektivare samarbete, utan också för att det är en av grundförutsättningarna för att kunna mäta omfattningen av felaktiga utbetalningar och identifiera mål och resultatindikatorer inom området. I det initiala arbetet har därför delegationen tagit fram följande gemensamma utgångspunkter för att finna begrepp som kan användas i det framtida arbetet.

För det första - begreppet ”fusk” bör inte användas – det är otydligt och förringar det faktum att det kan röra sig om brottsliga handlingar.

⁴ Oegentligheter används genomgående av Försäkringskassan och Arbetslöshetskassorna när det handlar om avsiktliga fel begångna av personalen. Termen avviker därmed från gängse legal definition.

För det andra – definitionen av begreppen bör inte vara kopplad till straffskalan eller en specifik sanktion.

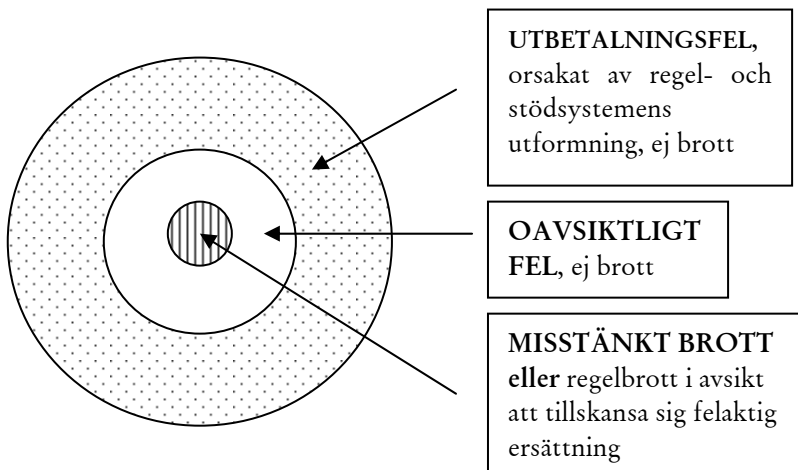
För det tredje - en oriktig utbetalning kan bero på *medvetet* eller *omedvetet* fel hos både den *enskilde* och den utbetalande *myndigheten*.

3.2.2 Definition av begreppet felaktiga utbetalningar

Med utgångspunkt i föregående avsnitt kan tre nivåer av orsaker till felaktiga utbetalningar urskiljas. Samtliga tre nivåer avser oriktiga utbetalningar som kan ha förorsakats av såväl en enskild som av en handläggare i berörd myndighet.

I principfiguren nedan redovisas hur felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen kan och bör definieras.

Felaktiga utbetalningar - principfigur "Piltavlan" ⁵

- **Misstänkt brott** – orsakat av medveten handling i avsikt att tillskansa sig felaktig ersättning. Kan utgöras av felaktig information från enskild i fråga om inkomstuppgifter, familjeförhållanden, anställningsförhållanden eller annat. Kan även utgöras av medvetet fel av personal i syfte att tillskansa sig eller annan person felaktig ersättning. Felet är *avsiktligt* och kan begås *av både enskild och handläggare*. Felaktiga utbetalningar som uppkommer på detta sätt kan påverkas genom attityder, förbättrad kontroll eller sanktioner.
- **Oavsiktligt fel** – orsakas av skrivfel, räknfel, eller slarv som ger ett felaktigt eller bristfälligt beslutsunderlag.

⁵ Principfiguren "piltavlan" illustrerar huvudförklaringar till att felaktiga utbetalningar kan uppstå, men säger inget om proportionerna dem mellan.

Det är inte en medveten handling för att kringgå gällande regler, men kan handla om oaktsamhet. Felet är *oavsiktligt* och kan begås av *både enskild och handläggare*. Felaktiga utbetalningar som uppkommer på detta sätt kan påverkas genom förbättrade handläggningsrutiner, utökad kontroll och tydligare information.

- **Utbetalningsfel** – orsakas av regel och stödsystemens utformning. Kan utgöras av fel som uppstått genom otydligheter i regelverken – utbetalningen sker trots att ”den inte borde” eftersom det finns utrymme för godtycklig regeltillämpning hos myndighet. Felet är *oavsiktligt* och kan begås av *handläggare*. Felaktiga utbetalningar som uppkommer på detta sätt kan påverkas genom förändrade regler eller ändrad tillämpning av gällande regler.

Principfiguren ovan visar hur olika typer av felaktiga utbetalningar kan definieras och klassificeras. En avgörande skillnad mellan piltavlans två innersta cirklar (misstänkt brott och oavsiktligt fel) och den yttre cirkeln (utbetalningsfel) är att de två innersta cirklarna fångar upp de fel som uppstår genom att felaktig information tillförs eller information saknas (eller felbehandlas) och ligger till grund för den utbetalning som sker.

Definitionerna är dock på intet sätt entydiga och skillnaden mellan misstänkt brott, oavsiktligt fel och utbetalningsfel kan vara svårtolkad. Nedan följer två exempel där tolkningsproblemen illustreras på ett något tillspetsat sätt. I det första exemplet skulle handläggaren enligt regelverket ha

vidtagit ett flertal åtgärder (kontrollerat att Pelle sökt samtliga jobb och följt upp samtliga kontakter med arbetsgivare) och också ifrågasatt ersättningsrätten. Exempelen är dock till för att visa gränsdragningsproblematiken, men illustrerar också svårigheterna för handläggare att hinna vidta alla föreskrivna åtgärder.

Två exempel

Pelle är arbetslös och ska enligt regelverket aktivt söka jobb för att ha rätt till arbetslöshetsersättning. Pelle anvisas tre jobb av arbetsförmedlingen, söker två och kommer på intervju på ett. På intervjun säger Pelle att han kommit för att förmedlingen krävt det och att han inte är intresserad av ett jobb som innebär så långa resor. Till förmedlaren säger Pelle att han sökt alla tre jobb, men att arbetsgivaren valt annan sökande.

- Är detta ett **misstänkt (regel)brott**, eftersom Pelle lämnat felaktig information?
- Är detta ett **oavsiktligt fel**, eftersom arbetsförmedlaren inte fått information eller informerats om att Pelle bara kontaktat två av arbetsgivarna? (Nej, eftersom felet från Pelles sida är medvetet)
- Är detta ett **utbetalningsfel**, eftersom arbetsförmedlaren inte kontrollerat om Pelle sökt de anvisade jobben?

Bosse uppbär sjukpenning under en vecka och är arbetsför på följande vecka. För fortsatt sjukskrivning behövs läkarintyg. Bosses granne är läkare och när Bosse förklarar hur viktigt det är för honom att vila ytterligare en vecka hjälper grannen honom med ett läkarintyg.

- Är detta ett **misstänkt (regel)brott**, eftersom Bosse lämnat felaktig information till läkaren? - Är detta ett **misstänkt brott** från läkaren?
- Är detta ett **oavsiktligt fel**, eftersom försäkringskassan inte fått information om att Bosse är arbetsför? (Nej, eftersom felet från Bosses sida är medvetet)
- Är detta ett **utbetalningsfel**, eftersom försäkringskassan inte har anledning att ifrågasätta det underlag som Bosse lämnat in.

I båda fallen handlar det om misstänkt regelbrott – i fall nummer två både från Bosses och läkarens sida. I avsaknaden av strategisk syn och strategiska definitioner finns en risk att kontrollen begränsas till den överträdelse som görs av individen genom de osanna uppgifterna till handläggaren. Genom de gemensamma definitionerna (piltavlan) fångas inte bara regelbrottet upp, utan även utbetalningsfelet⁶. Detta innebär att kontrollfrågorna fokuseras bättre, vilket tydliggör behovet av utbildningsåtgärder m.m. Ett annat resultat kan vara att det identifieras brister i beslutsunderlaget som endast kan åtgärdas genom en regeländring. En signal måste då kunna fångas upp och förmedlas till myndigheten eller statsmakten.

Som framgår av exemplen ovan är frågorna komplicerade och gränsdragningsproblematiken stor. Trots detta har delegationen valt en bred ansats i sin analys av felaktiga ut-

⁶ I fallet med arbetslöshetsersättning kan det, ur statsmaktens synvinkel, ses som ett utbetalningsfel. Skälet till detta är att arbetsförmedlingen inte kontrollerat anvisningen och därmed inte heller rapporterat till a-kassan och ifrågasatt rätten till ersättning. A-kassan har således inte haft möjlighet att agera.

betalningar. De definitioner som delegationen föreslår här är väsentligt bredare än enbart misstänkt brott eller vad som ofta brukar kallas för "fusk". Det är delegationens övertygelse att det finns stora värden i att också granska de andra områdena.

Ytterligare en viktig fråga är definitionernas hållbarhet över tid. Med den nu föreslagna ordningen skapas ett robust system som lätt kan anpassas till förändringar i lagstiftningen, t. ex inskränkningar eller utvidgningar av det straffbara området.

3.3 Risker i myndigheternas ärendehantering

Myndigheternas ärendeprocesser utgörs normalt av ett antal led från ansökan/initiering till utbetalningsbeslut och uppföljning. Utgångspunkten är en gemensam beskrivning av en generell ärendeprocess, med regelbundet återkommande aktiviteter eller beslut.

I ärendeprocessens olika skeden kan ett antal olika moment, som innebär risk för felaktiga utbetalningar, identifieras. Dessa kan vara olika stora och variera mellan myndigheter och ersättningssystem och framförallt kommer åtgärderna för att undanröja riskerna att variera. De myndigheter och organisationer som har ett utbetalningsansvar har lämnat ett antal exempel på risker i ärendeprocessen. Underlaget, som redovisas i sin helhet i bilaga 2, visar på att brister i underlag från den enskilde, brister i underlag vid prövning, beslut och löpande kontroll innebär risker för felaktiga utbetalningar.

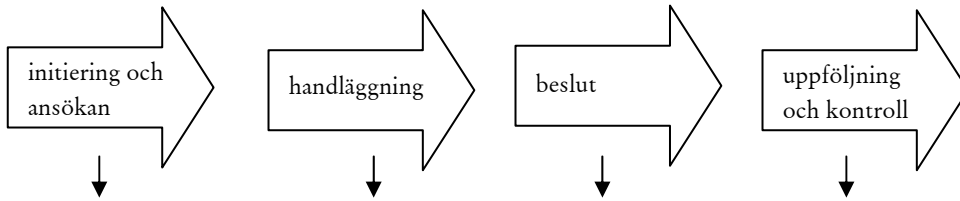
Nedan redovisas en modell för att i en myndighetsgemensam kontext beskriva de olika faserna som normalt ingår i en generell ärendeprocess⁷ för prövning, utbetalning och uppföljning av ersättningar från trygghetssystemen.

Vid den myndighetsvisa genomgången utkristalliserades fyra huvudsituationer där risker för felaktiga utbetalningar kan uppstå;

1. I den första kontakten med den enskilde
2. I handläggningsfasen i samband med verifiering och komplettering av uppgifter från enskild
3. I beslutsfasen, när uppgifter ställs mot regelverk och tillämpningsföreskrifter och utbetalning sker
4. I uppföljnings- och kontrollfasen, när löpande prövning av fortsatt ersättning mm görs

⁷ Modellen bygger delvis på SKV:s rapport *Grundläggande uppföljningsinformation*, 2004:9.

Ärendeprocessens olika delar och risker för felaktiga utbetalningar.

Ärendet initieras och myndigheten prövar grundläggande villkor utifrån individens uppgifter.	Ärendet handläggs och uppgifter kontrolleras och kompletteras.	Beslut fattas och villkor för fortsatt utbetalning redovisas.	Löpande ärenden kontrolleras vad gäller belopp och grundläggande villkor.

Några exempel på risker som myndigheterna har identifierat i olika delar av ärendeprocessen redovisas i bilaga 2.

3.4 Från risk till mål och resultat

Med utgångspunkt från de risker som myndigheterna identifierat i sina ärendeprocesser kan gemensamma mål utformas. Med modellen som utgångspunkt kan mätbara resultatindikatorer utformas och kvantifieras för varje enskild myndighet. Dessa bör självfallet variera beroende på verksamhetsområde och myndighetsspecifika förutsättningar.

I ett nästa steg kan kopplingen mellan definitioner av felaktiga utbetalningar och de myndighetsspecifika riskerna i ärendeprocessen sammanfattas. Med utgångspunkt i myndigheternas bedömning av risker i den egna ärendehantering, kan en schematisk bild av en modell för mål och resultatindikatorer i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar tas fram. Utgångspunkterna för en myndighetsgemensam modell är;

1. Brister i **utformning av regelverken** gör att risker för felaktiga utbetalningar uppstår. Genom komplexa regelverk, dålig samordning mellan system, otydliga villkor för rätten till ersättning och utrymme för godtycke i tillämpning av gällande regler finns en risk att både bidragstagare och myndigheter medverkar till **felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen**.
2. Brister i **underlagen från den enskilde och brister i myndigheternas underlag för verifiering och komplettering** av underlagen är de delar av processen där de flesta riskerna har identifierats. När det gäller brister i underlag från enskilda kan det röra sig om både avsiktliga och oavsiktliga fel och således avse både misstänkt brott eller regelbrott och oavsiktliga fel. Den övervägande delen av de risker som identifierats kan dock hänföras till **misstänkt brott eller regelbrott**.
3. Brister i **besluten** har identifierats hos ett antal myndigheter. När det gäller brister i underlagen för beslut rör det sig om **oavsiktliga fel** som kan hänföras till interna rutiner för kontroll och tolkning av underlag. Här kan

även oegentligheter hos personal förekomma och utgör då **misstänkt brott**.

4. Brister i **underlagen för uppföljning** har framförallt identifierats inom de arbetsmarknadspolitiska stöden. När det gäller brister i underlagen för den löpande kontrollen rör det sig oftast om **utbetalningsfel**, men kan även handla om misstänkt (regel)brott. *(Denna punkt kan ses som en del av 2, d.v.s. som en del i handläggningen av ett pågående ärende.)*

Var går gränsen mellan myndigheternas och statsmaktens ansvar?

Myndigheterna har stora möjligheter att genom ett effektivt arbete minska förekomsten av felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Mycket av ett sådant arbete kan ske under gällande regelsystem. Det handlar om att systematiskt identifiera brister och risker, med sikte på att möjliggöra ett strategiskt och kostnadseffektivt arbete för att förhindra felaktiga utbetalningar.

Samtidigt har myndigheterna rollen att verkställa de beslut som fattas av regering och riksdag. För att minimera antalet felaktiga betalningar och säkerställa en enhetlig tillämpning av regelverken krävs också förutsättningar för ett sådant arbete. Tydliga regler inom och mellan de olika trygghetssystemen underlättar myndigheternas tillämpning av gällande regler och minskar risken för felaktiga utbetalningar. Ärendeprocessen, sett ur ett myndighetsperspektiv, kan därför sägas ha en "förutsättningsfas" som har betydelse för kraven på den enskilde, på möjligheterna till kontroll, på

utrymmet för godtycklig tillämpning av regler och därmed också på risken för felaktiga utbetalningar.

De brister som kommer fram i en samlad riskanalys får också betydelse från ett annat perspektiv – relationen mellan myndigheter och statsmakt. Genom myndigheternas praktiska arbete med dagliga ärenden vinnns erfarenheter som har stor betydelse för att identifiera brister i utformningen inom och mellan regler och stödsystem. I det fortsatta arbetet är det naturligt att se över hur resultat från kontroll och uppföljning inte bara förs in i ärendeprocessens olika delar, utan också att det finns mekanismer för att dessa kan återföras till och mottas av statsmakten på ett strategiskt sätt.

Identifiering av riskområden och koppling till möjliga mål och resultatindikatorer för arbetet med att minska antalet misstänkta regelbrott, oavsiktliga fel och utbetalningsfel kan illustreras schematiskt på följande sätt.

4. Slutsatser och fortsatt arbete

En gemensam syn på definitioner av felaktiga utbetalningar utgör en viktig bas för att utveckla en gemensam modell för riskanalys i myndigheternas ärendeprocesser. Denna utgör i sin tur basen för myndighetsgemensamma mål och resultatindikatorer för arbete med att minska risken och därmed förekomsten av felaktiga utbetalningar.

4.1 Från myndighetsperspektiv till nationellt perspektiv

I direktiven till delegationen anges att delegationen skall lämna förslag till enhetliga metoder för att på en övergripande nivå mäta omfattningen av felaktiga utbetalningar över tid.

Genom att på myndighetsnivå undersöka förekomsten av felaktiga utbetalningar och klassificera dessa i olika delar av ärendeprocessen skapas möjligheter att förebygga och upptäcka felaktigheter. Däremot tillförs ingen ny information om förekomsten av felaktiga utbetalningar på aggregerad nivå.

I nästa steg inleds därför ett arbete som syftar till att göra mörkertalanalyser. Med mörkertal avses skillnader mellan observerat felaktigt utnyttjande och faktiskt förekommande felaktigt utnyttjande. Även om analyser av detta slag är behäftat med stora metodproblem och osäkerheter är dessa nödvändiga för att kunna mäta den verkliga omfattningen av felaktiga utbetalningar. Delegationen har

inlett en inventering av möjligheterna att med alternativa metoder mäta omfattningen av felaktiga utbetalningar.

4.2 Slutsatser och fortsatt arbete

I denna rapport, *Från risk till mål och resultat*, tas ett första steg för att ta fram ett underlag för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Det första steget består av tre delar. För det första har en gemensam plattform för definitioner och avgränsningar av felaktiga utbetalningars tagits fram, för det andra har ett förslag till en myndighetsgemensam modell för analys av risker i ärendehantering lämnats och för det tredje har ett förslag presenterats för hur övergripande mål och resultatindikatorer i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar kan utformas. Dessa mål och resultatindikatorer har sin utgångspunkt i de risker som myndigheterna själva identifierat, där särskilda insatser behövs för att säkra att underlag, handläggning, beslut och uppföljning och kontroll blir korrekt.

Arbetet skall i övrigt bedrivas genom samråd och samverkan med berörda myndigheter. I det fortsatta arbetet kommer vissa arbetsgrupper att tillsättas under december månad. Dessa kommer att få ansvar för att ta upp frågor om;

1. Riskanalys – fortsatt utvecklingsarbete
2. Omfattning och orsaker till felaktiga utbetalningar
3. Kommunikationsstrategi
4. Inventering av möjligheterna till gemensamma/samordnade åtgärder – strategiskt dokument

Det finns goda förutsättningar för en implementering av en riskmodell vid samtliga myndigheter med utbetalningsansvar. När det gäller organisationer och kommuner är det delegationens uppfattning att det är viktigt att dessa involveras i det fortsatta utvecklingsarbetet. Ett arbete med att ta fram förslag till former för detta kommer behandlas och redovisas i särskild ordning.

Bilaga 1⁸

Mer välfärd för varje skattekrone (vårpropositionen 2005 och budgetpropositionen 2005) är regeringens strategi för att säkra legitimiteten i de offentliga trygghetssystemen. Grunden för välfärdens framtida finansiering är låg arbetslöshet och hög sysselsättning, men även god hushållning av gemensamma resurser – varje satsad skattekrone skall användas så effektivt som möjligt. Inom den offentliga sektorn anges att;

- produktiviteten öka
- **fusk i skatte- och förmånssystemen bekämpas**
- skattesystemet vara utformat på ett effektivt sätt

Effektiv välfärd innebär att skatteinkomsterna används på rätt sätt, d.v.s. att skatterna faktiskt betalas och att välfärden kommer rätt personer till del. Skattefusk, förmånsfusk och svartarbete leder till snedvriden konkurrens och riskerar att undergräva välfärdmodellen.

Tidigare påbörjade åtgärder i syfte att bekämpa skatte- och förmånsfusk fortsätter under 2005;

Åtgärder mot skattefusk

- *Förbättrad skattekontroll* – Skatteverket tillförs resurser motsvarande 420 årsarbetskrafter för att öka kontrollen av skattefusk. Särskilda insatser görs för ökad kontroll

⁸ I bilagan används genomgående begreppet "fusk", eftersom begreppet använts i de texter bilagan hänvisar till.

av byggbranschen samt för att motverka skatteplanering över gränser.

- *Typgodkända kassaregister* – 2004 års skattekontrollutredning föreslog certifiering av kassaregister inom kontanthandeln och att Skatteverket ska kunna göra oanmälda besök för kontroll av register samt effektivisering av skattebrottsenheternas arbete. Beredning pågår.
- *Entreprenadavdrag och omvänd momsskyldighet* för minskat fusk med moms och arbetsgivaravgifter i byggbranschen. Beredning pågår.
- *Förbättrad kontroll av F-skatt*. Förbättrad kontroll av företag med F-skatt som inte redovisat inkomster i bolaget. Möjligheter att tidsbegränsa F-skatt ses över. Beredning pågår.
- *Attityder och kunskaper* – intensifierat arbete med att påverka människors attityder och kunskaper inom området – nära samarbete med arbetsmarknadens parter.

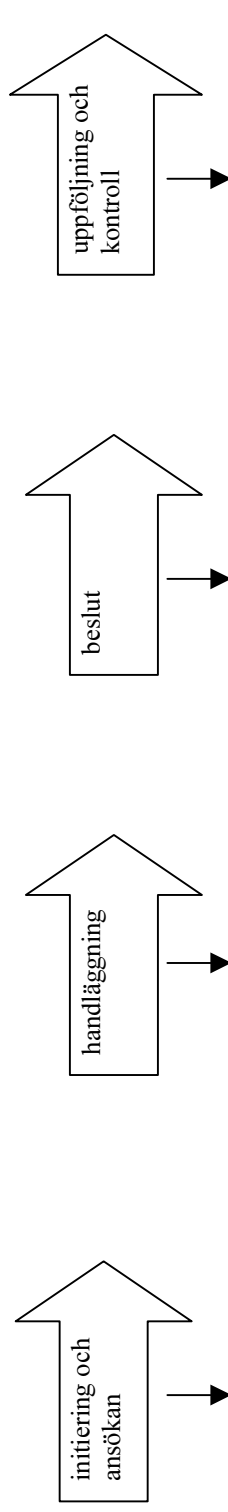
Åtgärder mot ”fusk” med förmåner och bidrag

- *Reformering av straffrättslig reglering* av förmånsfusk, ev. kriminalisering av ”grov oaktsamhet”. Utredning tillsatt.
- *Bestämmelser för återkrav ses över* – en intern arbetsgrupp har tillsatts i regeringskansliet med uppdraget att se över regler om återkrav gällande felaktigt utbetalade ersättningar, bidrag och lån.
- *Uppdrag till Statskontoret* – utvärdering av existerande informationsutbyte mellan myndigheter och förslag till förbättringar.

- *Utökat informationsutbyte* – utredning om utvidgning jämfört med 2002 års möjligheter, där CSN, a-kassan och Försäkringskassan ingick. Undersöka möjligheterna att socialtjänsten får tillgång till uppgifter från andra myndigheter samt om Skatteverket i högre utsträckning bör lämna ut uppgifter till andra myndigheter. Myndigheters skyldighet att informera andra myndigheter vid misstanke om fusk ses över.
- *Ökade resurser till kontrollverksamhet* – Försäkringskassan och Arbetsmarknadsverket tillförs resurser motsvarande 300 årsarbetskrafter vardera för att förebygga och minska fusk och oegentligheter.
- *Skärpta krav på kommittéer* – förslag som innebär utbetalningar av stöd eller bidrag skall kompletteras med åtgärder som innebär att kontrollperspektivet säkerställs.
- *Behov av ökad tillsyn av socialförsäkringarna skella prioriteras*
- *Åtgärder inom den ekonomiska styrningen* – förebygga och förbättra möjligheten att upptäcka fusk innan utbetalningsbeslut fattas. En översyn av relevanta styrdokument har initierats.
- *En delegation med särskilt uppdrag att arbeta med åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen inrättas.*

Bilaga 2

Identifierade risker ärendeprocessens olika delar – exempel från myndigheter.

Riskområden

Ärendet initieras och myndigheten prövar grundläggande villkor utifrån individens uppgifter.

- Felaktiga uppgifter från sökanden beroende på skriv- eller räknefel.
- Lämnar avsiktligt felaktiga uppgifter på kassakort, anmälan eller andra intyg. Kassakort (självdeklaration av arbetslösa dagar). Kan exempelvis gälla tid då den sökande inte stått till förfogande för arbete (ej ordnad barnomsorg, utomlands, svart eller vitt arbete, otillättna studier m.m.). Anmälan om arbetslöshet. Kan exempelvis gälla felaktiga/osanna uppgifter om begränsningar i arbets sökandet/utbudet, eget företagande som inte upphört m.m.

Ärendet handläggs och uppgifter kontrolleras och kompletteras.

- Otillräckligt eller felaktigt nyttjande av det elektroniska informationsutbytet mellan a-kassorna, Försäkringskassan och CSN.
- Missbruk av möjligheterna att under arbetslös tid ha kontakter med arbetsförmedlingen per tel. (Af Kundtjänst) och över Internet (kan exempelvis befinna sig på annan ort inom eller utom landet än vad som uppges till arbetsförmedlingen).

Beslut fattas och villkor för fortsatt utbetalning redovisas.

- Olika långa handläggningstider hos a-kassorna respektive Försäkringskassan. Kan innebära att uppgift om sökt och/eller utbetald ersättning för samma tid inte finns tillgänglig vid beslut.
- Beslutet är inte i överensstämmelse med regelverket.
- Nödvändiga underlag saknas t.ex. ett nödvändigt läkarutlåtande saknas.

Löpande ärenden kontrolleras vad gäller belopp och grundläggande villkor.

- Brister i arbetsförmedlingens kontrollfunktion av att den arbetslöse står till förfogande och söker anvisade lämpliga arbeten.
- Brister i arbetsförmedlingens underlag avseende grundläggande villkor för rätt till ersättning t.ex. Handlingsplanen, anvisning och uppföljning.
- Felaktiga/osanna uppgifter om arbets sökandet (söker inte jobb på det sätt som uppges till arbetsförmedlingen).

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring en (IAF)

A-kassornas samorganisation (SO)

	- Urkundsförfälskning, förändrar eller tillför uppgifter på intyg från annan. Arbetsgivarintyget som ligger till grund för prövning av ersättningsrätten (anställning, arbetsvillkor, inkomst, arbetstid). Detta kan exempelvis innehålla osanna uppgifter, grundas på svartarbete, vara förfälskade/ändrade av den sökande etc.	- Felaktigt får ersättning från flera ersättningsystem för samma tid (jmf. det elektroniska informationsutbytet mellan a-kassorna, Försäkringskassan och CSN)	- Arbetslöshetskassan har inte kontaktat arbetsgivaren för att kontrollera sökandes uppgift om han/hon sökt anvisat lämpligt arbete. - Arbetslöshetskassan har inte kontaktat arbetsförmedlingen för att kontrollera en uppgift. - Arbetslöshetskassan har inte utrett möjligheten till pendling eller byte av bostadsort. - Arbetslöshetskassan har på annat sätt än som angivits ovan fattat beslut grundat på sökandes ostrykta uppgifter. - Anställd i maskopi med ersättningsökande beslutat felaktigt om utbetalning av ersättning.	- Har begränsningar i arbetsökandet som inte uppges till arbetsförmedlingen (barnomsorg, studier, kommunikationer, sjukdom, semester m.m.). - Bristande kontroll av möjligheterna att söka arbete under tre månader inom land i EU/EES med bibehållen arbetslöshetsersättning.
Arbetsmarknadsverket (AMV)	- Den sökandes identitet har inte kontrollerats vid inskrivningen på arbetsförmedlingen. - Den sökande talar inte om att han/hon äger eller är delägare i företag, vilket kan påverka rätten till arbetslöshetsersättning. - Arbetsgivarintyg, där tidigare lön och arbetstider m m framgår, går inte att få fram, t.ex. att företaget i fråga inte längre existerar.	- Det kontrolleras inte om företaget är registrerat hos skattemyndigheterna. - Uppgifter om tidigare stöd till företaget saknas. - Arbetsgivaren lämnar felaktiga uppgifter om utgående lön och/eller antalet anställda.	- Beslut fattas utan att alla uppgifter, som skall finnas, finns tillgängliga. Det innebär alltså att brister i underlaget (ex ovan) accepteras av beslutsfattaren. Denne chansar helt enkelt, av tidsskäl eller av bekvämlighet, på att allt är korrekt. - I fråga om stöd till enskild kan det t.ex. innebära att brister i ett arbetsgivarintyg ignoreras. I fråga om stöd, som	- Den som uppstår arbetslöshetsersättning lämnar felaktiga uppgifter vid deklaration av arbetslöshet, dvs underlåter att redovisa utfört arbete. - Den som uppstår aktivitetsstöd lämnar felaktiga uppgifter om närvarodagar i aktuellt program.

- Den sökande lämnar in felaktiga eller förfälskade handlingar som grund för beslut om stöd.

betalas till en arbetsgivare, kan det innebära att uppgifter om antalet anställda på företaget inte kontrolleras.

- Uppgifter om inkomst, kostnader eller motsvarande ändras i redan registrerade uppgifter så att för högt belopp betalas ut.

Försäkringskassan (Fk)

Om det inte finns rätt underlag riskerar beslutet att bli fel och att man både kan få för lite eller för mycket ersättning.

→ Man gör en utbetalning av sjukpenning, men det finns inget läkarintyg som styrker rätten till ersättning.

→ Man fattar beslut om bostadsbidrag på förra årets hyresnivå med risk för att den enskilde får för lite i bidrag.

→ Ersättning beviljas utan att kvitton kring merkostnader finns, risk för fel utbetalning och ingen möjlighet till kontroll.

En person uppger att han har en anställning och inkomst, men intygen är förfälskade. Ersättning utgår utan att det finns en inkomstförlust att ersätta.

→ En person söker bostadsbidrag som ensamstående, men i verkligheten har den f d partnern skenskrivit sig på en annan adress trots fortsatt sammanboende. Risk att bostads- och underhållstöd utgår.

→ En tandläkare kräver ersättning för patienter som inte har fått vård. Risk att ersättning utgår felaktigt

En anställd använder sitt eget namn och utbetalar ersättningar till sig själv utan ha rätt till ersättningen

→ En anställd handläggare

Trots rätt underlag fattar man fel beslut ofta p g a fel rätisstillämpning.

→ Den enskilde ansöker om utlandsvård för sjukvård och beviljas ersättning trots att landet inte ingår i EU. Beslutet blir fel, ingen ersättning skulle ha utgått.

→ En person beviljas anstånd med en skuld, men anståndsskäl fanns inte. Staten förlorar inkomster.

→ Beslut fattas, men den paragrafen som används har upphört och beslutet blir fel

handläggare vänners ärenden och ser till att erforderliga kontroller i handläggningen sätts ur spel.

→ En anställd vill veta mer om en annan person som han ska göra en affär med. Den anställda tillskansar sig sekretesskyddad information i våra IT-system. Med hjälp av informationen kan han påverka affären för egen vinning.

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

- Felaktiga uppgifter om inkomst lämnas (avsiktligt eller oavsiktligt) i ansökan om studiestöd.

- Uppgifter om antagning, intyg och studieresultat i pappersform kan vara förfälskade.

- Ansöker om studiestöd men fullföljer (avsiktligt eller oavsiktligt) inte studierna.

- Felaktiga uppgifter om tidigare utbildningsnivå lämnas för att tillgodogöra sig studiestöd för en längre tid och med ett högre belopp.

- Felaktiga uppgifter om bostadsadress lämnas/finns registrerade. Studiestödets storlek beroende av boende på folkbokföringsort eller studieort.

- Det brister i samordningen och kontrollen med andra uppgiftslämnare. En person bedriver studier trots att denna är helt sjukskriven med sjukpenning eller studiestöd eller uppstår rehabiliteringsåtgärter

- Löpande kontroll av uppgifter är inte möjliga vad gäller inkomst och tidigare utbildning.

- Uppgiftslämnare vid olika skolor lämnar inte rätt uppgift pga av olika bedömningsgrunder. Två elever med i övrigt identiska studier kan av olika skolor bedömas studera på hel- respektive deltid. Anpassning av studiestarter som avviker från verklig

- Brister i kompetens hos medarbetarna och bristande rutiner.

- Ansökningarna kan vara felaktigt ifyllda och handläggaren kräver inte in uppgifter för att fatta ett korrekt beslut utan fattar beslutet på de uppgifter som finns.

- Lån kan betalas ut felaktigt då kunden har ej kryssat för lånedel, och handläggaren inte uppmärksammat detta.

- Studiemedel beviljas till en icke studiestödberättigad skola p.g.a. missförstånd eller felaktig handläggning eller bedömning av skolan.

- Felaktiga uppgifter om inkomst lämnas (avsiktligt eller oavsiktligt) i ansökan om studiestöd.

- Uppgifter om antagning, intyg och studieresultat i pappersform kan vara förfälskade.

- Ansöker om studiestöd men fullföljer (avsiktligt eller oavsiktligt) inte studierna. - Felaktiga uppgifter om tidigare utbildningsnivå lämnas för att tillgodogöra sig studiestöd för en längre tid och med ett högre belopp.

- Felaktiga uppgifter om bostadsadress lämnas/finns registrerade. Studiestödets storlek kan göras beroende av boende på folkbokföringsort eller studieort.

studiestart.

- Uppgift från en uppgiftslämnare kan vara fel då det finns en brist i ett tidigare led.
- Osäkerhet om vad eller enligt vilka rutiner en uppgiftslämnare ska rapportera uppgifter till CSN kan medföra att felaktiga uppgifter lämnas.
- Brister i kvalitetssäkring av indata från uppgiftslämnare.

- Prövningen av skäl och personliga förhållanden tillsammans med bristande motivering av beslut samt kommunicerar och komplettering av ärenden medför risker för felaktiga beslut.

Skatteverket (SKV)

Stulen identitet i folkbookföring samt registrering av falsk arbetsgivare

- kreditköp och leasingavtal med avsikt att begå bedrägeri
- bolagsplundring
- en person registrerar sig som arbetsgivare i falsk identitet och anställer sig själv i en annan falsk identitet

- arbetsgivarintyg och uppehållstillstånd kan beviljas utifrån på falska handlingar

- Felaktiga kontrolluppgifter ligger till grund för prövning av socialförsäkringar

- Felaktiga kontrolluppgifter ligger till grund för beskattningen och kan medföra felaktiga kreditbedömningar

- Avdragen skatt gottskrivs på felaktig identitet och påstådd överbetalning betalas ut till den falska identiteten som överskjutande belopp??

- kontroll av svartarbete försvåras

- underlag för lönegaranti blir felaktigt

- oåtkomlig indrivning

- omöjliggör kontroller mot socialförsäkringen